

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ:

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΑΥΤΟΥ

(Εισήγησις του Σεβ. Μητροπολίτου Ιλίου, Αχαρνών &
Πετρουπόλεως κ. Αθηναγόρου ενώπιον της Ιεράς Συνόδου της
Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Οκτώβριος 2015))

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών και πάσης Ελλάδος και Πρόεδρε της
Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος κ. Ιερώνυμε,
Σεβασμιώτατοι και λίαν αγαπητοί εν Χριστώ Αδελφοί,
Θεοφιλέστατε Άγιε Αρχιγραμματεύ,

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σύγχρονες διεθνείς γεωπολιτικές ανακατατάξεις, των οποίων
γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες, αλλά και η προϊούσα παγκόσμια
οικονομική κρίση, την οποία βιώνουμε επώδυνα και στη χώρα μας, έχουν
αλλάξει την εικόνα του κόσμου, όπως την γνωρίζαμε μέχρι σήμερα.
Κραταιά καθεστώτα καταρρέουν σαν χάρτινοι πύργοι, ισχυρές οικονομίες
καταποντίζονται και η συνοχή των κοινωνιών δοκιμάζεται. Όλα αυτά, σε
συνδυασμό με την αναζωπύρωση πολεμικών συγκρούσεων και εμφύλιων
ταραχών σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης, καθιστούν πλέον τις
χώρες που βρίσκονται μέσα στη δίνη αυτή αφιλόξενες και ανήμπορες να
παράσχουν έστω και τα στοιχειώδη του βίου στους πολίτες τους. Άμεση
συνέπεια η διόγκωση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος
προς άλλες περιοχές του πλανήτη και ιδίως προς την Ευρώπη με σκοπό
την αναζήτηση ενός καλύτερου και πιο ελπιδοφόρου αύριου. Μάλιστα, τα
φρικαλέα περιστατικά του πνιγμού εκατοντάδων ανθρώπων και ιδίως

μικρών παιδιών, θυμάτων αδίστακτων εκμεταλλευτών της ανθρώπινης δυστυχίας, των οποίων γίναμε μάρτυρες τις τελευταίες εβδομάδες, δίνουν και μία άλλη τραγική διάσταση στο όλο ζήτημα. Μ' ένα τέτοιο επίκαιρο και πολύπλοκο ζήτημα – μεταξύ άλλων – αποφάσισε να ασχοληθεί και η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά την τακτική συνεδρίασή της για το έτος 2015. Θερμές είναι οι ευχαριστίες της ελαχιστότητάς μου τόσο προς τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο όσο και προς τα μέλη της προλαβούσης Διαρκούς Ιερά Σύνοδο για την ανάθεση του θέματος αυτού και επικαλούμαι τις ευχές των αδελφών αγίων Αρχιερέων για την διαπραγμάτευσή του. Η εισήγησή μου δομείται σε τρεις βασικούς άξονες:

α) Το θέμα της προσφυγικής κρίσης,

β) το μεταναστευτικό ζήτημα και

γ) οι πρωτοβουλίες της Εκκλησίας μας με αιχμή του δόρατος την προσφορά της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας της Εκκλησίας της Ελλάδος με την επωνυμία “Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων και Μεταναστών – Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων / ΚΣΠΜ – ERP”.

1) Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

1α) Μερικά χρήσιμα αριθμητικά στοιχεία

Σύμφωνα με στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Frontex), πάνω από μισό εκατομμύριο πρόσφυγες έφτασαν στα σύνορα της Ε.Ε. από την αρχή του 2015, ενώ 156.000 εισήλθαν στην Ε.Ε. τον Αύγουστο. Πολύ χαρακτηριστικό είναι, επίσης, και το γεγονός ότι το πρώτο επτάμηνο του 2015, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, συνολικά 133.000 παιδιά ζήτησαν άσυλο στην

Ε.Ε., κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι 1 στους 4 αιτούντες άσυλο είναι παιδιά¹. Το 2014 συνολικά περίπου 280.000 πρόσφυγες πέρασαν τα σύνορα της Ε.Ε. Από στοιχεία, εξάλλου, της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) προκύπτει ότι κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2015, οι αιτήσεις παροχής ασύλου σε χώρες της Ε.Ε. ξεπέρασαν τις 400.000, ενώ σχεδόν μισό εκατομμύριο είναι ο αριθμός των προσφύγων που εισήλθαν στην Ευρώπη δια θαλάσσης χωρίς έγγραφα, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ο οποίος δεν παραλείπει να σημειώσει ότι η Ελλάδα και η Ιταλία είναι οι χώρες που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την προσφυγική κρίση². Είναι σαφές, όμως, ότι το πρόβλημα δεν είναι ελληνικό, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σε ένα ευρύτερο, ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο. Αυτό επεσήμανε και ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος κατά τη συνάντηση που είχε στις αρχές του καλοκαιριού με Γερμανούς βουλευτές, εκπροσώπους της Επιτροπής για τους μετανάστες στην Ευρώπη (CCME) του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών και άλλους υπηρεσιακούς παράγοντες. Ειδικότερα, ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος τόνισε την ευθύνη του λεγόμενου “δυτικού κόσμου” για την προσφυγική κρίση και υπογράμμισε την ανάγκη οι μετανάστες που φθάνουν στα σύνορα της Ευρώπης να προωθούνται και να φιλοξενούνται και στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε., ανάλογα με τον πληθυσμό καθεμιάς³. Στο ίδιο μήκος κύματος υπήρξε και η παρέμβαση της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, η οποία σε πρόσφατη ανακοίνωσή της “επαναλαμβάνει τη

¹<http://fimoto.blogspot.gr/2015/09/unicef.html?m=1>

²<http://www.skai.gr/news/world/article/293477/frontex-oi-kurioter-es-diadromes-pou-akolouthoun-oi-prosfuges/>

³<http://www.romfea.gr/epikairoτητα-xronika/24-ekklisies/ekklisia-tis-ellados/1165-mudroi-arxiepiskopou-gia-to-metanasteutiko-stin-ee-enopion-germanon-bouleuton>

βαθιά της πεποίθηση ότι μόνο με μια ενιαία ευρωπαϊκή έκτακτη ανταπόκριση θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί η παρούσα προσφυγική και μεταναστευτική κρίση. Ξεχωριστά μέτρα από μεμονωμένες χώρες δε θα επιλύσουν το πρόβλημα αλλά θα δυσχεράνουν την ήδη χαοτική κατάσταση που επικρατεί, παρατείνοντας την ταλαιπωρία του κόσμου που υποφέρει και αυξάνοντας τις εντάσεις μεταξύ των κρατών σε μια χρονική περίοδο που η Ευρώπη έχει ανάγκη από περισσότερη αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη”⁴. Αλλά και στην άτυπη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών για το προσφυγικό τον περασμένο Σεπτέμβριο έγινε αντιληπτό από τους ηγέτες των κρατών – μελών της Ε.Ε. ότι η προσφυγική κρίση είναι μία πρόκληση που απαιτεί ενιαία απάντηση. Για το λόγο αυτό αποφασίστηκαν:

α) η δημιουργία κέντρων καταγραφής (hot-spots) προσφύγων σε Ελλάδα και Ιταλία και η λειτουργία τους το αργότερο μέχρι τα τέλη Νοεμβρίου του 2015,

β) η χρηματοδότηση ύψους 1 δις € μέσω του Ο.Η.Ε. για τους Σύρους που παραμένουν στην Μέση Ανατολή και γ) η ενίσχυση της φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε (Frintex).⁵

1β) Το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στις 28 Ιουλίου 1951 και κυρώθηκε με το Ν.Δ.3989/1959, όπως τροποποιήθηκε από το συναφές Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967, το οποίο αντιστοίχως κυρώθηκε

⁴ UNCHR, Press Release No. 15/34, Geneva 16.09.2015

⁵ <http://www.antenna.gr/news/Politics/article/423591/oi-apofaseis-tis-synodoy-koryfis-gia-to-prosfygiko>

με τον Α.Ν. 389/1968, πρόσφυγας είναι εκείνος ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος “συνεπεία δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχων υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενος συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην”(ά. 1 § 2).

Συνήθως η έννοια του πρόσφυγα συνδέεται με την έννοια του ασύλου. Ως “αιτών άσυλο” θεωρείται κάθε άτομο που αναζητά προστασία ως πρόσφυγας, ακόμα κι αν δεν έχει επισήμως αναγνωρισθεί ως τέτοιος. Συνήθως ο όρος αναφέρεται σε κάποιον που αναμένει ακόμα από μία κυβέρνηση να αποφανθεί αν ο ίδιος είναι πρόσφυγας. Η έλλειψη, ωστόσο, επίσημης αναγνώρισης δεν μειώνει το δικαίωμά του για προστασία από το διεθνές προσφυγικό δίκαιο. Τα σχετικά με τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους – μέλους, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που έχει υποβληθεί σε κράτος – μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ρυθμίζει ο Κανονισμός (ΕΚ) υπ’ αριθμ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18^{ης} Φεβρουαρίου 2003, γνωστός και ως “Κανονισμός – Δουβλίνο ΙΙ”. Θεμελιώδης αρχή του “Κανονισμού – Δουβλίνο ΙΙ”, ο οποίος αντικαθιστά τη Σύμβαση του Δουβλίνου του 1990, είναι ότι μόνο ένα κράτος – μέλος είναι αρμόδιο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου. Στόχος είναι η αποφυγή της αποστολής των αιτούντων άσυλο από τη μια χώρα στην άλλη, αλλά και η αποτροπή της κατάχρησης που παρατηρείται με την υποβολή περισσότερων αιτήσεων ασύλου από ένα άτομο. Για τον λόγο αυτό, καθορίζονται σαφή, αντικειμενικά και ιεραρχημένα κριτήρια προσδιορισμού του κράτους – μέλους που έχει την

αρμοδιότητα εξέτασης μιας αίτησης ασύλου. Είναι γνωστό, βέβαια, ότι οι τεράστιες προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη δημιούργησαν μία πρωτόγνωρη κατάσταση και οδήγησαν τη Γερμανία να αναλάβει πρωτοβουλία αναστολής του “Κανονισμού – Δουβλίνο ΙΙ” από την 21^η Αυγούστου 2015, ώστε να διεκπεραιώνει εκείνη και όχι η πρώτη χώρα υποδοχής τις αιτήσεις ασύλου των εκ Συρίας προσφύγων⁶.

1γ) Κοινωνική και πολιτική αντιμετώπιση

Απώτερος σκοπός της προστασίας των προσφύγων είναι η εξεύρεση των πλέον βιώσιμων λύσεων για την αντιμετώπιση των πολλών και ποικίλων προβλημάτων τους. Η διεθνής εμπειρία καταδεικνύει ότι τρεις είναι συνήθως οι ακολουθούμενες στρατηγικές: ο εθελοντικός επαναπατρισμός, η τοπική ένταξη και η μετεγκατάσταση⁷. Ειδικότερα:

- Ο εθελοντικός επαναπατρισμός. Η δεκαετία του 1990 είχε χαρακτηριστεί ως η “δεκαετία του επαναπατρισμού”. Αντίθετα, κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, ο συνολικός αριθμός των επαναπατριζόμενων προσφύγων μειώθηκε σημαντικά είτε λόγω των συνεχιζόμενων συρράξεων και της βίας που επικρατεί στις χώρες προέλευσης είτε λόγω της καταστροφής των βασικών υποδομών στις χώρες αυτές. Η στρατηγική του επαναπατρισμού θα πρέπει να συνδέεται με ευρύτερες επιδιώξεις, οι οποίες απαιτούν τη συνολική κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας και των διεθνών φορέων ανάπτυξης. Στόχος θα πρέπει να είναι η αποκατάσταση της ειρήνης και της σταθερότητας στις χώρες προέλευσης, η

⁶<http://www.ert.gr/parakampti-ti-sinthiki-douvli-no-2-i-germania-h-merkel-zita-apo-ellada-italia-amesi-katagrafi-prosfigon/>

⁷Υπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNCHR), “Οι πρόσφυγες του κόσμου (Σε αναζήτηση αλληλεγγύης)”, μτφρ. Σ. Κουτσού, 2012, σσ. 12 – 13

διαμόρφωση δημοκρατικού πλαισίου διακυβέρνησης και η αναδιάρθρωση της οικονομίας, των υποδομών και των υπηρεσιών.

- *Η τοπική ένταξη.* Συνήθως οι χώρες υποδοχής είναι απρόθυμες να εξετάσουν πολιτικές τοπικής εγκατάστασης των προσφύγων σε ευρεία κλίμακα και γι' αυτό συνήθως ακολουθούν την πολιτική της παραμονής των προσφύγων σε *ad hoc* καταυλισμούς. Στην πράξη πάντως, η ένταξη σε μεγάλο βαθμό πραγματοποιείται, ιδίως όταν οι πρόσφυγες διαμένουν επί μακρόν ή γεννιούνται στις χώρες υποδοχής. Οι ίδιοι είναι δυνατό να συντελέσουν στην ανάπτυξη και την προκοπή των τοπικών κοινωνιών, όταν μάλιστα τους παρέχονται ανάλογες ευκαιρίες.
- *Μετεγκατάσταση.* Η μετεγκατάσταση είναι ένα σημαντικό στρατηγικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των προσφυγικών ροών, αλλά οι προσφερόμενες θέσεις δεν μπορούν να δώσουν συνολική λύση στο πρόβλημα. Ωστόσο, η κατανομή των ευθυνών και των βαρών, όσον αφορά τους πρόσφυγες, μεταξύ των υποκειμένων της διεθνούς κοινότητας αποτελεί μία έκφραση έμπρακτης αλληλεγγύης.

1δ) Η εκκλησιαστική οπτική

Το δεδομένο, λοιπόν, ότι και η χώρα μας λόγω και της γεωγραφικής της θέσης έχει εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια σε χώρα υποδοχής προσφύγων, δεν μας επιτρέπει να εφησυχάσουμε και να μην θέσουμε *“τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων”*. Η μετανάστευση, οι συνθήκες της παγκοσμιοποίησης και το δυναμικό πέρασμα από τη νεωτερικότητα στην μετανεωτερικότητα άλλαξαν εντελώς τα δεδομένα σε ό,τι αφορά τη σύνθεση των σύγχρονων κοινωνιών. Από τις συμπαγείς εθνολογικά, θρησκευτικά και πολιτιστικά κοινωνίες, περάσαμε στις λεγόμενες

πολυπολιτισμικές κοινωνίες, δηλ. σε κοινωνίες εντός των οποίων καλούνται να συνυπάρξουν αρμονικά άνθρωποι από διαφορετικές εθνικές παραδόσεις και με διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτιστικές παραστάσεις. Σε μία τέτοια κοινωνία εξελίσσεται και η ελληνική είτε το θέλουμε είτε όχι. Άρα, το ζήτημα δεν είναι να δαιμονοποιούμε καταστάσεις, να αρθρώνουμε ιερεμιάδες για τα δεινά που μας βρήκαν και να εξορκίζουμε το “κακό”, αλλά να μπορέσουμε να κατανοήσουμε όλες τις διαστάσεις της νέας πραγματικότητας που έχουμε μπροστά μας. Κάτι τέτοιο συνιστά οπωσδήποτε μία γόνιμη πρόκληση για τον θεολογικό μας λόγο, αλλά και για την ποιμαντική μας πράξη, καθώς δοκιμάζει τα κριτήριά μας και θέτει επιτακτικά το θέμα της αξιολόγησης και της στάσης μας έναντι του κάθε λογής “άλλου”. Φαινόμενα των ημερών, όπως ο ρατσισμός και η ξενοφοβία μαρτυρούν εγωκεντρισμό, παθολογική φοβία και νέκρωση των πνευματικών μας αισθητηρίων. Για την Εκκλησία ο “άλλος”, ο οποιοσδήποτε “άλλος”, δεν είναι ούτε εχθρός ούτε απρόσωπη μονάδα, αλλά ούτε και η κόλασή μου, όπως υποστήριξε μερίδα της σύγχρονης φιλοσοφίας. Αντίθετα, ο “άλλος”, ακόμη και στην πιο τραγική στιγμή της ύπαρξής του και ιδίως τότε, παραμένει μία μοναδική και ανεπανάληπτη εικόνα του Θεού, ο τόπος όπου τελικά μπορούμε να συναντήσουμε τον ίδιο τον Κύριό μας. Άλλωστε, αυτό που συνολικά ονομάζουμε “κοινωνικό κακό” δεν αποτελεί τίποτα άλλο παρά την παρατεινόμενη αγωνία του Χριστού, ο οποίος εξακολουθεί να υποφέρει στα πρόσωπα των αδελφών Του. Το διακύβευμα στον λόγο του Χριστού, δηλ. στον λόγο της Εκκλησίας, είναι ξεκάθαρο: *“Εφ’ όσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων εμοίεποιήσατε”* (Ματθ. 25, 40).

Η Εκκλησία της Ελλάδος από την πρώτη κιόλας στιγμή ανταποκρίθηκε στις εκκλήσεις τόσο του κράτους όσο και των τοπικών κοινωνιών για συμπαράσταση. Δεν έχουμε, ασφαλώς, την δυνατότητα να

επιλύσουμε συνολικά το προσφυγικό πρόβλημα, αλλά μπορούμε να συμβάλλουμε – κατά το μέτρο των δυνάμεών μας – στην ανακούφιση των προσφύγων. Οι λύσεις απαιτούν άθροισμα δυνάμεων. Προς την κατεύθυνση αυτή:

- ❖ Συνεργαζόμαστε με όλους τους εμπλεκόμενους κρατικούς φορείς, με τις τοπικές κοινωνίες και με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών.
- ❖ Ενισχύουμε τη συνεργασία μας με τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, αλλά και την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες (UNCHR) συμμετέχοντας σε διάφορα προγράμματα και δράσεις.
- ❖ Οργανώνουμε εκστρατείες σίτισης, διανομής ιατροφαρμακευτικού υλικού και ειδών πρώτης ανάγκης.
- ❖ Παρέχουμε κοινωνική στήριξη και νομική βοήθεια, προκειμένου να ολοκληρωθούν επιτυχώς οι διαδικασίες αίτησης ασύλου.
- ❖ Βρισκόμαστε σε ανοιχτή και συνεχή επικοινωνία με εκκλησιαστικές οργανώσεις και οργανισμούς της Ευρώπης (Επιτροπή Μεταναστών του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, Caritas κοκ) με στόχο αφενός την ενίσχυση των προσπαθειών μας και αφετέρου την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης για το προσφυγικό ζήτημα.

2) ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

2α) Η έννοια του μετανάστη

Επειδή πολλές φορές παρατηρείται στο δημόσιο διάλογο μία παρανόηση σχετικά με τους όρους, κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε δι' ολίγων στους ορισμούς που μας παρέχουν οι διεθνείς οργανισμοί. Η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, λοιπόν, ξεκαθαρίζει ότι “μετανάστης είναι το πρόσωπο που.... εγκαταλείπει **οικειοθελώς** τη

χώρα του με σκοπό να εγκατασταθεί αλλού. Μπορεί δε να ωθείται από την επιθυμία για αλλαγή ή για περιπέτεια ή από οικογενειακούς ή άλλους προσωπικούς λόγους. Εάν ωθείται αποκλειστικά από οικονομικά κίνητρα, είναι οικονομικός μετανάστης και όχι πρόσφυγας”⁸. Από την άλλη πλευρά, ως “παράτυπος μετανάστης” (irregular migrant) θεωρείται κάθε πρόσωπο που δεν έχει νόμιμη άδεια εισόδου και παραμονής σε κάποια χώρα. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι η Διεθνής Αμνηστία δεν χρησιμοποιεί τον όρο “λαθρομετανάστης”, πιστεύοντας ότι ο όρος “λαθραίος” δεν είναι δόκιμος για έναν άνθρωπο και επιπλέον διότι είναι αρνητικά φορτισμένος, καθώς συνδέεται συχνά με την έννοια της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας.

2β) Μερικές παράμετροι της μετανάστευσης

Θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι η μετανάστευση δεν αποτελεί μια απλή μετακίνηση ανθρώπων ή πληθυσμών από μια γεωγραφική περιοχή του πλανήτη σε μια άλλη, αλλά συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της ίδιας της κοινωνικής οργάνωσης. Με άλλα λόγια, η μετανάστευση αποτελεί μορφή κοινωνικής σχέσης, στην οποία αναπόδραστα εμπλέκονται το κράτος, η αγορά, οι αντιλήψεις μας για το έθνος, τον πολιτισμό, την έννοια του “άλλου” και του ξένου.

Η εισροή μεταναστών κατά τη δεκαετία του 1990 υπήρξε, αναμφισβήτητα, μαζική και αποτέλεσε μια έκπληξη για την χώρα μας, η οποία από χώρα προέλευσης μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής

⁸ “Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status”, Geneva 1979, § 62: “A migrant is a person who, for reasons other than those contained in the definition, voluntarily leaves his country in order to take up residence elsewhere. He may be moved by the desire for change or adventure, or by family or other reasons of a personal nature. If he is moved exclusively by economic considerations, he is an economic migrant and not a refugee”.

μεταναστών. Το πρώτο αυτό μεταναστευτικό κύμα περιελάμβανε μετανάστες ελληνικής εθνοτικής καταγωγής (Έλληνες από την πρώην Σοβιετική Ένωση, Βορειοηπειρώτες κλπ), αλλά και υπηκόους κρατών της Ασίας και της Αφρικής. Αρχικώς ήταν αισθητή η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για τον έλεγχο και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Ο πρώτος νόμος που επιχείρησε να οργανώσει το νέο τοπίο ήταν ο Ν. 1975/1991, ο οποίος είχε ως βασικό στόχο τον περιορισμό της μετανάστευσης, τον αυστηρότερο έλεγχο των συνόρων και την απέλαση των παράνομων μεταναστών από την Ελλάδα. Στα επόμενα χρόνια, ήρθαν στην Ελλάδα και βρήκαν δουλειά πολλοί ακόμη μετανάστες, χωρίς να διαθέτουν τα προβλεπόμενα νομιμοποιητικά έγγραφα. Είναι γεγονός ότι η πολιτική διαχείρισης της μεταναστευτικής εργασίας είναι ιδιαίτερα αναποτελεσματική στην Ελλάδα. Σε οικονομίες, όπως η ελληνική, όπου η απασχόληση των μεταναστών γίνεται κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σε οικογενειακές επιχειρήσεις και νοικοκυριά, η συνάντηση προσφοράς και ζήτησης γίνεται ως επί το πλείστον μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και τις προσωπικές γνωριμίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα αφενός τη διόγκωση των παράνομων μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα και αφετέρου την αδυναμία των κρατικών αρχών να ελέγξουν και να διαχειριστούν αποτελεσματικά το φαινόμενο. Ο αριθμός των παράνομων μεταναστών δεν μπορεί με ακρίβεια να προσδιορισθεί και για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν αποτελούν μία ενιαία κατηγορία, αλλά διακριτές ομάδες προσώπων με ξεχωριστά χαρακτηριστικά.

Η έκταση του μεταναστευτικού φαινομένου σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο τελικός επιθυμητός προσορισμός είναι – σε μεγάλο βαθμό – άλλες ευρωπαϊκές χώρες με καλύτερες προοπτικές εργασίας, καλύτερους όρους διαβίωσης ή και αποτελεσματικότερο σύστημα παροχής ασύλου

έχει οδηγήσει στη συνειδητοποίηση της ανάγκης χάραξης μιας συνολικότερης πολιτικής της Ε.Ε. με βάση τους παρακάτω άξονες:

- ✓ Αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης.
- ✓ Διάλογος και συνεργασία με τρίτες χώρες με στόχο την καλύτερη διαχείριση της μεταναστευτικής κινητικότητας, την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και την προώθηση της διεθνούς προστασίας.
- ✓ Ενίσχυση της χρηματοδότησης για την καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης (π.χ. μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης / AMIF).
- ✓ Διαμόρφωση κοινής πολιτικής ασύλου με δεδομένο ότι η Ευρώπη δέχεται το 50 % σχεδόν του συνολικού αριθμού αιτήσεων ασύλου παγκοσμίως και απώτερο στόχο την εναρμόνιση των προτύπων προστασίας και υποδοχής στην Ε.Ε.

2γ) Κοινωνική και πολιτική αντιμετώπιση του φαινομένου

Η καθημερινή εμπειρία πιστοποιεί ότι το μεταναστευτικό φαινόμενο αντιμετωπίζεται συχνά με έλλειψη νηφαλιότητας, με άναρθρες κραυγές, με συνθήματα, με λαϊκισμό και έλλειψη σοβαρότητας. Πολλές φορές ακούμε να υιοθετούνται ακραίες τοποθετήσεις, οι οποίες και απρόσφορες και ανεφάρμοστες είναι. Γίνεται, επί παραδείγματι, λόγος για μαζικές απελάσεις μεταναστών, χωρίς να επεξηγείται ο τρόπος με τον οποίον θα υπερπηδηθούν μία σειρά από πρακτικά εμπόδια και διοικητικά προβλήματα. Από την άλλη πλευρά, προτείνεται ως “λύση” το σφράγισμα των συνόρων, χωρίς να γίνεται προφανώς αντιληπτό ότι κανένα σύστημα ελέγχου δεν είναι επαρκές και ότι ειδικά για την Ελλάδα, η οποία διαθέτει μία εκτεταμένη χερσαία και θαλάσσια συνοριακή γραμμή, κάτι τέτοιο φαντάζει ουτοπικό. Κατά καιρούς, η ελληνική

Πολιτεία έλαβε συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση και διαχείριση του φαινομένου, τα οποία θα μπορούσαν – σε γενικές γραμμές – να συνοψισθούν στα εξής:

- Προγράμματα νομιμοποίησης παράνομων μεταναστών (π.χ. με τα Π.Δ. 358, 359/1997, τον Ν. 2910/2001, τον Ν. 3386/2005 κοκ).
- Ενθάρρυνση επιστροφής στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης με την παροχή σχετικών κινήτρων.
- Σε περίπτωση αναγκαστικών επιστροφών για όσους δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας ή στερούνται δυνατότητας νόμιμης παραμονής, εξασφάλιση ότι δεν επιστρέφουν σε χώρες όπου κινδυνεύουν να υποστούν βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη μεταχείριση.
- Εξασφάλιση ελεύθερης μετακίνησης υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.
- Διαπραγμάτευση της Ελλάδας με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους εταίρους για τη λήψη μέτρων με στόχο την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών – μελών της Ε.Ε. και τον καταμερισμό βαρών και ευθυνών για τα μεταναστευτικά ρεύματα.

2δ) Η εκκλησιαστική παρέμβαση

Η εμβληματική διακήρυξη του Αποστόλου των Εθνών Παύλου ότι *“ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην, ουκ ένι δούλος ουδέ ελεύθερος, ουκ ενίάρσεν και θήλυ · πάντες γάρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού”* (Γαλ. 3, 28) μας υπενθυμίζει σε όλους τους τόνους ότι η αναγνώριση της ισοτιμίας των ανθρώπων βρίσκει το πραγματικό της περιεχόμενο μόνο εν Χριστώ και ότι η ενότητα του ανθρώπινου γένους είναι μία πραγματικότητα χάρη στον ενανθρωπήσαντα Κύριο. Άλλωστε, όπως πολύ ορθά έχει επισημανθεί, και *“κατ’ εξοχήν μετανάστης είναι το δεύτερο Πρόσωπο της Αγίας Τριάδας, ο*

Υιός. Όχι μόνο «μεταναστεύει» αγαπητικά προς τα άλλα δύο Πρόσωπα, αλλά μετανάστευσε και στον ανθρώπινο κόσμο...Ο Υιός δεν επισκέφτηκε τον άνθρωπο εξ αποστάσεως...αλλά έγινε αληθινός άνθρωπος...μέχρι θανάτου. Στα πρώτα ήδη χρόνια της ζωής του βίωσε την ξενιτειά ενός πολιτικού πρόσφυγα...Έζησε περιπλανώμενος και ανέστιος, δεχόμενος σαν σπίτι του όλους τους τόπους”⁹. Με δεδομένη αυτή την πολύτιμη πνευματική παρακαταθήκη, αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες και προχωρούμε σε δράσεις, κινούμενοι στους ακόλουθους άξονες:

- ✚ Διατηρούμε ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας με όλους τους αρμόδιους φορείς τόσο σε κεντρικό (Υπουργεία, υπηρεσίες κλπ) όσο και σε περιφερειακό επίπεδο (Δήμοι, οργανώσεις κοκ).
- ✚ Στηρίζουμε υλικά τους μετανάστες με ευρείας κλίμακας προγράμματα παροχής τροφής και του απαραίτητου ιατροφαρμακευτικού υλικού.
- ✚ Επιδιώκουμε την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την ενεργό συμμετοχή τους σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Το θέμα είναι πολύ σημαντικό και με ευρύτερες διαστάσεις, διότι σημαντικός αριθμός μεταναστών, στερούμενων νομιμοποιητικών εγγράφων, ζει σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, χωρίς να είναι ορατές οι πιθανότητες κοινωνικής ένταξης, ειδικά στις σημερινές συνθήκες κρίσης.
- ✚ Συνηγορούμε ενώπιον των αρμόδιων κρατικών αρχών για τα δίκαια αιτήματα των μεταναστών.
- ✚ Συμμετέχουμε σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης της ευρωπαϊκής και διεθνούς κοινής γνώμης σχετικά με τη μετανάστευση και ιδίως για ορισμένες ευαίσθητες πτυχές της, όπως είναι η περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων.

⁹ Θ. Παπαθανασίου, *Ο Θεός μου ο αλλοδαπός (Κείμενα για μια Αλήθεια που είναι «του δρόμου»)*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2004, σσ. 45 – 46.

- ✚ Προσπαθούμε να συμβάλλουμε με την “μάχαιραν του Πνεύματος” (Εφ. 6, 17) στην άρση προκαταλήψεων και την καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας.

3) ΤΟ “ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ – ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ” / ΚΣΠΜ – ERP

Επειδή η ποιμαντική δεν είναι ασκήσεις επί χάρτου ή απλώς μεγαλόπνοοι οραματισμοί, αλλά η τέχνη του πραγματικού, του εδώ και του τώρα, δεν θα μπορούσε να μείνει έξω από τη φροντίδα, τη μέριμνα και το σχεδιασμό της Εκκλησίας το οξύτατο πρόβλημα των μεταναστών και των προσφύγων. Η ανάγκη συστηματοποίησης και συντονισμού των προσπαθειών της στον τομέα αυτό, οδήγησε το 2012 την Εκκλησία της Ελλάδος στην ίδρυση της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία **“Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων και Μεταναστών – Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων / ΚΣΠΜ – ERP”**. Πρόεδρος της τριμελούς Διοικούσας Επιτροπής είναι ο ομιλών και μέλη της ο Διευθυντής του Κέντρου Αρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Συμεωνίδης και η Προϊσταμένη του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων κα Ευθαλία Παππά. Η εταιρεία αυτή αποτελεί ουσιαστικά την μετεξέλιξη του Κέντρου Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων Μεταναστών, το οποίο είχε συσταθεί το 1978 ως υπηρεσία της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος με στόχο την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε παλινοστούντες μετανάστες από γερμανόφωνες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ώστε αυτοί να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα που προέκυπταν κατά την επιστροφή και επανένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Το 1994 το ΚΣΠΜ ξεκίνησε τη λειτουργία ενός ιδιαίτερου γραφείου, του Οικουμενικού Προγράμματος

Προσφύγων (εφεξής ERP), προκειμένου να διαχειρίζεται αποτελεσματικότερα υποθέσεις αιτούντων άσυλου, προσφύγων και μεταναστών. Το ERP αποτέλεσε διάδοχη κατάσταση του επί 50ετία λειτουργήσαντος «Γραφείου Προσφύγων» του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, το οποίο είχε εφαρμόσει πολυάριθμα προγράμματα αποκατάστασης και μετεγκατάστασης προσφύγων (Καναδάς, Αυστραλία, ΗΠΑ). Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καταστατικού του “Κέντρου”, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων/*Ecumenical Refugee Program* ορίζεται ως Γραφείο νομικής προστασίας, κοινωνικής στήριξης και συνηγορίας αιτούντων άσυλο προσφύγων και μεταναστών και αναφέρονται αναλυτικά οι δραστηριότητες του οι οποίες συνοψίζουν την εικοσαετή δράση του (1994-2014). Ειδικότερα, το ERP έχει ως αποστολή την παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης, συμβουλευτικής, νομικής και κοινωνικής στήριξης των αιτούντων άσυλο, προσφύγων, και ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας μέσα από την ανάπτυξη και υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων και δράσεων στο πλαίσιο της υποδοχής και της ένταξης. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν και την δικτύωση και συνεργασία με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εθνικές και διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού επί θεμάτων άσυλου, προσφύγων, ασυνόδευτων ανηλίκων, κράτησης, καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και τη συνηγορία ενώπιον των Αρχών για θέματα που αφορούν θεσμικά δικαιώματα των ατόμων της ομάδας στόχου, σύμφωνα με το ελληνικό και διεθνές δίκαιο. Ειδικότερα, η συνηγορία έχει σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής των ατόμων της ομάδας στόχου, μέσα από γραπτές παρεμβάσεις προς τη Διοίκηση, αναφορές σε Ανεξάρτητες Αρχές, συμμετοχή σε συνεντεύξεις τύπου για θεσμικά θέματα, συμμετοχή σε ημερίδες που διοργάνωσαν στην Ελλάδα εκπρόσωποι από διεθνή αλλά και ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα με αφορμή

επιτόπιες αποστολές στην Ελλάδα αλλά και προτάσεις για άρση των πρακτικών δυσκολιών που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Επίσης, μεταξύ των στόχων του ERP περιλαμβάνονται και η παρακολούθηση της εξέλιξης των μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα, της προσφυγικής κρίσης και της ευρωπαϊκής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση, η συνέχιση του εμπλουτισμού της “Τράπεζας Πληροφοριών” που τηρείται στο Κέντρο για το μεταναστευτικό και προσφυγικό φαινόμενο και η συνεργασία με συλλογικότητες μεταναστών.

3.1. Οι επωφελούμενοι του ERP: Το ERP συνηγορεί για θέματα που άπτονται της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο και υλοποιεί δράσεις πεδίου με σκοπό τη νομική και κοινωνική στήριξη αυτών των ατόμων στην Ελλάδα και ιδιαίτερα των πλέον ευάλωτων περιπτώσεων. Το ταξίδι της φυγής γίνεται κάτω από τραγικές και επικίνδυνες συνθήκες διακίνησης που θέτουν ακόμα μία φορά σε κίνδυνο τη ζωή τους. Ανάμεσα σε αυτό τον ήδη εξουθενωμένο πληθυσμό από τις διώξεις και τις κακουχίες του μεγάλου ταξιδιού προς την ελευθερία και τη σωτηρία της ζωής τους, υπάρχουν άτομα ακόμα πιο ευάλωτα, όπως είναι τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες, γυναίκες ασθενείς ή έγκυοι ή κακοποιημένες που ταξίδεψαν μόνες για να σωθούν, θύματα βασανιστηρίων, ηλικιωμένοι, ακόμα και οικογένειες με βρέφη ή παιδιά σε πολύ μικρή ηλικία. Αυτές οι τελευταίες περιπτώσεις (οικογένειες με παιδιά) αποτελούν και το προφίλ των εκ Συρίας προσφύγων που φθάνουν στην Ελλάδα τα τελευταία 2 χρόνια¹⁰. Οι αιτούντες άσυλο φθάνοντας στη χώρα υποδοχής, εν προκειμένω στην Ελλάδα, έχουν να αντιμετωπίσουν την έλλειψη δομών υποδοχής, την άγνοια της γλώσσας και ένα διοικητικό σύστημα με πολλά και σοβαρά προβλήματα στη

¹⁰ Παράρτημα Ι: Λόγοι Μετανάστευσης των Σύριων προσφύγων

πρακτική εφαρμογή του Νόμου, από το οποίο εξαρτάται η νομιμότητα της παραμονής, καθώς και η προστασία τους απέναντι στο ενδεχόμενο της επαναπροώθησης στη χώρα καταγωγής.

Το πρώτο εξάμηνο του 2014 η Ελλάδα ανέλαβε την Προεδρία της Ε.Ε. σε μια συγκυρία κατά την οποία η Ευρώπη είχε μπροστά της προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες όσον αφορά το άσυλο και τη διεθνή προστασία. Η Ύπατη Αρμοστεία κάλεσε την ελληνική Προεδρία, τα κράτη – μέλη και τους φορείς της Ε.Ε. να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση της προστασίας των Σύρων προσφύγων στην Ευρώπη, στην ενίσχυση της ευελιξίας και της ανταπόκρισης των συστημάτων χορήγησης ασύλου της Ε.Ε., στην πρόσβαση στην επικράτεια και τις διαδικασίες ασύλου, ειδικότερα στη Μεσόγειο, στην εφαρμογή της νομοθεσίας της Ε.Ε. για το άσυλο με στόχο δίκαια και αποτελεσματικά συστήματα ασύλου.

Κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους αυξήθηκε γεωμετρικά ο αριθμός των προσφύγων που εισήλθαν παράτυπα στη χώρα μας από τα ανατολικά θαλάσσια σύνορα. Η μεγάλη πλειοψηφία αυτών των αλλοδαπών είναι Σύριοι. Η κατάσταση στα νησιά του Αιγαίου και κυρίως τη Λέσβο, την Κω και τη Σάμο άγγιξε τα όρια της ανθρωπιστικής κρίσης, καθώς καθημερινές ήταν οι αφίξεις εκατοντάδων προσφύγων με επικίνδυνα πλοιάρια, ενώ δεν έλειψαν και τα ναυάγια που έθεσαν σε συναγερμό τους άνδρες του Λιμενικού. Οι συνθήκες πρώτης υποδοχής υπολείπονταν σαφώς των αναγκών που είχαν δημιουργηθεί. Τα προβλήματα που εμφανίστηκαν και μάλιστα μεσούσης της τουριστικής περιόδου ήταν πολλά και η αδυναμία των κατά τόπους αρχών να

ανταποκριθούν έκδηλη λόγω του όγκου των μεταναστευτικών ροών. Οι τοπικές κοινωνίες βρίσκονταν σε αναβρασμό, ενώ δεν αποφεύχθηκαν και περιστατικά συμπλοκών¹¹.

Το ERP συνεργάζεται με το τμήμα ασύλου της Δ/σης Αλλοδαπών Αττικής, τη νέα υπηρεσία ασύλου (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη), την Εισαγγελία Ανηλίκων Αθηνών, το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (Δ/ση Κοινωνικής Αντίληψης και Αλληλεγγύης και ΕΚΚΑ), το τμήμα Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Αθήνα και Αντιπροσωπεία στη Ρώμη), νοσοκομεία και πολλές ελληνικές και ευρωπαϊκές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Στενή συνεργασία έχει αναπτυχθεί, επίσης, και με την Επιτροπή του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών για τη Μετανάστευση στην Ευρώπη (C.C.M.E.).

3.2. Δράσεις πεδίου: Οι δράσεις πεδίου του “Κέντρου” θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα ακόλουθα:

3.2.1. *Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων* (Κοινοτικοί πόροι 75% και εθνικοί πόροι 25 %). Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιήθηκαν τα εξής προγράμματα:

- **Ι Λ Ι Σ Ο Σ ΙΙ / Ενέργεια Α3:** Πρόκειται για πρόγραμμα παροχής νομικής βοήθειας με διερμηνεία κατά την περίοδο 1/7/2014 – 28/2/2015.
- **Σ Κ Ε Π Η ΙΙ / Ενέργεια Α4:** Πρόκειται για πρόγραμμα παροχής κοινωνικής στήριξης με διερμηνεία κατά την περίοδο 1/9/2014 – 28/2/2015.

3.2.2. *Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες (UNHCR).*

¹¹ Παράρτημα 4: Η Ελλάδα στην πρώτη γραμμή των αφίξεων προσφύγων το 2015

- Από 1/7 έως 31/12/2014 εξαμήνη παράταση του προγράμματος “FamilyReunification, LegalandSocialInterventionsforChildren / Οικογενειακή Συνένωση, Νομικές και Κοινωνικές Παρεμβάσεις για Παιδιά.
- Από 1/1 έως 31/8/2015 υλοποίηση του προγράμματος “BringFamiliesTogether” / Συνενώνοντας τις οικογένειες.

3.2.3. Επιτροπή του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών για τους Μετανάστες στην Ευρώπη (C.C.M.E.)¹².

- “*Safepassage*” project: Πρόκειται για δράση ευαισθητοποίησης για τις προσφυγικές αφίξεις στη Μεσόγειο, στην οποία συμμετέχει από τον Οκτώβριο του 2014 σε συνεργασία με την C.C.M.E.
- “*BuildingaBridge*” project(1/5 – 31/7/2015): Πρόκειται για συνέχιση και ενίσχυση του προγράμματος παροχής νομικής βοήθειας σε αιτούντες άσυλο που υλοποιήθηκε με χρηματοδότηση προς το “Κέντρο” από την Ευαγγελική Εκκλησία της Βεστφαλίας.

3.3. Επεξεργασία προτάσεων και σχεδίων: Το “Κέντρο” εξέτασε προσεκτικά τις προϋποθέσεις για την υποβολή αιτήσεων επιχορήγησης σε μια σειρά από προκηρύξεις.

3.4. Δωρεές – Αναζήτηση πόρων: Το “Κέντρο” αναμένει απάντηση στο αίτημα στήριξη της κοινωνικής υπηρεσίας που υποβλήθηκε στην Ομοσπονδία Προτεσταντικών Εκκλησιών της Ελβετίας.

3.5. Διανομή πακέτων υλικής βοήθειας: Υλοποιήθηκε μια εκστρατεία διανομής τροφίμων, καθώς και ειδών ρουχισμού, υπόδησης και καθαριότητας τόσο σε ανήλικους όσο και σε ενήλικες πρόσφυγες. Στο

¹² Παράρτημα 3: Η στάση των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών απέναντι στην προσφυγική κρίση

σημείο αυτό αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία χορήγησης στο “Κέντρο” της Ειδικής Πιστοποίησης αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας στον τομέα της Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας με σχετική δημοσίευση στο οικείο ΦΕΚ (αρ.φ. 3101/18.11.2014, τεύχος Β').

3.6. Γραφείο Μελετών – Ερευνών του “Κέντρου” και άλλες δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης: Μεταξύ των προτεραιοτήτων του “Κέντρου” είναι η παρακολούθηση της εξέλιξης του προσφυγικού και μεταναστευτικού φαινομένου, η ενημέρωση πάνω στη σχετική ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, η αποδελτίωση του ελληνικού και ξένου τύπου για τα ζητήματα της μετανάστευσης, η συγκέντρωση της σχετικής ελληνικής και ξένης νομοθεσίας και ο εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης του “Κέντρου”. Ταυτόχρονα, οι συνεργάτες του κέντρου παρείχαν πληροφορίες για το έργο του σε ερευνητές και φοιτητές, ενώ δέχθηκαν και τις επισκέψεις των εκπροσώπων της Διάσκεψης των Καθολικών Επισκόπων των Η.Π.Α., κοινωνικών λειτουργών από τη Σουηδία, εκπροσώπων του σουηδικού Ερυθρού Σταυρού, του Λουθηρανού Επισκόπου της Κοπεγχάγης κ.ά.¹³

3.7. Συμμετοχή στις εργασίες της Εκτελεστικής Επιτροπής της C.C.M.E.: Το “Κέντρο” συμμετείχε στις εργασίες της Εκτελεστικής Επιτροπής της C.C.M.E. του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών που πραγματοποιήθηκαν το Δεκέμβριο του 2014 στις Βρυξέλλες και τον Απρίλιο του 2015 στη Μαδρίτη.

3.8. Διαβούλευση με τις Αρχές και συνεργασίες με δίκτυα: Το “Κέντρο” συμμετέχει ενεργά σε όλες τις δημόσιες διαβουλεύσεις με τις αρμόδιες για τα θέματα της μετανάστευσης Αρχές (υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Δήμος Αθηναίων κοκ), ενώ παράλληλα αναπτύσσει

¹³ Παράρτημα 3

συνεργασίες με κοινωνικά δίκτυα που δραστηριοποιούνται στον ευαίσθητο χώρο των προσφύγων και των μεταναστών.

3.9. Συμμετοχή σε συνέδρια και ημερίδες: Καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου τόσο ο ομιλών όσο και Διευθυντής του “Κέντρου” αλλά και η Προϊσταμένη του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων, αλλά και οι υπόλοιποι συνεργάτες πήραν μέρος σε συνέδρια και ημερίδες είτε ως ομιλητές είτε ως εκπρόσωποι του “Κέντρου”¹⁴.

3.10. Γραφείο Ασφαλιστικής Συμβουλευτικής και Κοινωνικής Στήριξης Παλιννοστούντων (Θεσσαλονίκη): Ο κύριος άξονας των εργασιών του Γραφείου της Θεσσαλονίκης είναι η συνταξιοδοτική συμβουλευτική και η διεκπεραίωση θεμάτων στην γερμανική γλώσσα. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες περιελάμβαναν προφορική συμβουλευτική εργασία, επεξήγηση εγγράφων, τηλεφωνική επικοινωνία με συνταξιοδοτικούς, ασφαλιστικούς, εργοδοτικούς κλπ. φορείς της Γερμανίας και της Ελλάδος προκειμένου να λυθούν χρονοβόρα και πολύπλοκα ζητήματα, σύνταξη επιστολών στη γερμανική γλώσσα, καθώς και συμπλήρωση γερμανικών εγγράφων¹⁵.

Ολοκληρώνοντας την σύντομη παρουσίαση του έργου και των δράσεων του “Κέντρου Συμπαράστασης Παλιννοστούντων και Μεταναστών – Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων / ΚΣΠΜ – ERP”, επιθυμώ ως Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής να εκφράσω δημοσίως τις ευγνώμονες ευχαριστίες μου:

- Στον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο για την στήριξη που παρέχει στη λειτουργία και το έργο του “Κέντρου”, αλλά και για το γεγονός ότι επί των ημερών

¹⁴ Βλ. Ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων στην Ι.Σ. σσ. 18-23

¹⁵ Βλ. Ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων στην Ι.Σ. σσ. 24-26

του και με την καθοδήγησή του η Εκκλησία της Ελλάδος έχει αναπτύξει ένα ευρύτατο φιλανθρωπικό έργο, αναλαμβάνοντας ένα δυσανάλογο προς τις δυνάμεις της βάρος από την οικονομική κρίση που μαστίζει το λαό μας.

- Στον Σεβασμιώτατο αδελφό, Μητροπολίτη Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ. Γαβριήλ, διότι κατά την διακονία του στην Αρχιγραμματεία της Ιεράς Συνόδου, συνέβαλε τα μέγιστα, προκειμένου το “Κέντρο” μας να λάβει τη σημερινή νομική του μορφή και υπόσταση.
- Στον Σεβασμιώτατο αδελφό, Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμόθεο, για την καρποφόρα διακονία του ως Διευθυντής του “Κέντρου” από το 2012 έως και το 2014, χρονιά κατά την οποία αποχώρησε λόγω της εις Επίσκοπον εκλογής και χειροτονίας του.
- Στον Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη π. Χρυσόστομο Συμεωνίδη, ο οποίος αφού διακόνησε με επιτυχία και σε μία δύσκολη και απαιτητική συγκυρία το φιλανθρωπικό έργο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών ως Διευθυντή Οικονομικού του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου, κλήθηκε από την Ιερά Σύνοδο να αναλάβει τη Διεύθυνση του “Κέντρου” το 2014, διαδεχόμενος τον άγιο Θεσσαλιώτιδος, ενώ παράλληλα διακονεί ως Γραμματέας της Συνοδικής Επιτροπής επί των Οικονομικών.
- Στον Δρα Αντώνιο Παπαντωνίου, συνεργάτη της Εκκλησίας της Ελλάδος, πρωτοπόρο στα θέματα των προσφύγων και των μεταναστών, αλλά και εμπνευστή και στυλοβάτη του “Κέντρου” από το 1978.
- Στην κα Ευθαλία Παππά, Προϊσταμένη του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων (ERP), για την αποτελεσματικότητα,

την ετοιμότητα και την προθυμία της να στηρίξει τις προσπάθειές μας.

- Σε όλους τους συνεργάτες του “Κέντρου”, δικηγόρους, κοινωνικούς επιστήμονες, κοινωνικούς λειτουργούς, διερμηνείς και λογιστές, οι οποίοι έχουν θέσει τις εξειδικευμένες γνώσεις τους στη διάθεση των σκοπών και των δράσεων του “Κέντρου”.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΛΟΓΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΣΥΡΙΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Επιτρέψτε μου στο σημείο αυτό να αναφερθώ επιγραμματικά στους λόγους για τους οποίους οι Σύροι, οι οποίοι είναι και η πολυπληθέστερη ομάδα προσφύγων, κατευθύνονται προς την Ευρώπη . Οι Σύροι πρόσφυγες που φτάνουν στην Ευρώπη μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες, σε αυτούς που διαφεύγουν απευθείας από την Συρία και σε όσους εγκαταλείπουν τις όμορες χώρες δηλαδή τον Λίβανο, την Ιορδανία, την Τουρκία το Ιράκ και την Αίγυπτο όπου είχαν βρει καταφύγιο τα τελευταία πέντε χρόνια διεξαγωγής του πολέμου.

Οι Σύροι εγκαταλείπουν την Συρία και κατευθύνονται προς την Ευρώπη διότι λόγω της επιδείνωσης των πολεμικών συγκρούσεων και της φονικής επέλασης του ISIS (Ισλαμικού Χαλιφάτου) απειλείται η ζωή και η ασφάλεια τους. Πάρα πολλοί είναι αυτοί που έχουν χάσει μέλη της οικογένειάς τους ή που τα σπίτια τους έχουν γκρεμιστεί και η περιουσία τους έχει καταστραφεί. Εκτιμάται ότι πάνω από το 50% του πληθυσμού στην Συρία ζει σε συνθήκες εξαιρετικής φτώχειας. Σε πολλές περιοχές δεν είναι εύκολη η πρόσβαση σε πόσιμο νερό ενώ η παροχή ηλεκτρικού διαρκεί 2 με 4 ώρες ημερησίως. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Συρία έχει παγκοσμίως τον μεγαλύτερο αριθμό εσωτερικά εκτοπισμένων πολιτών, οι οποίοι αριθμούν 7,6 εκατομμύρια ανθρώπων . Μεταξύ των εκτοπισμένων είναι Σύροι χριστιανοί, οι οποίοι προκειμένου να σωθούν από τους ισλαμιστές αντάρτες αναγκάζονται να μετακινηθούν μαζικά στη Νότια Συρία, σε μια περιοχή γνωστή ως η «κοιλιά των Χριστιανών». Σημαντικό είναι τέλος το ποσοστό των Συρίων χριστιανών που έχουν ήδη εγκαταλείψει την Συρία .

Αναφορικά με τα 4,08 εκατομμύρια Σύρων όπου στο διάστημα των τελευταίων 5 χρόνων κατέφυγαν στις γειτονικές χώρες παρατηρείται ότι αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός όσων εξ αυτών εγκαταλείπουν τις χώρες που τους φιλοξενούν και υποβάλουν αίτηση ασύλου στην Ευρώπη. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες από το 2011 έχουν υποβληθεί στην Ευρώπη 429.000 αιτήσεις ασύλου από Σύρους. Η φυγή αυτή προς την Ευρώπη κατά κύριο λόγο οφείλεται στο ότι οι πρόσφυγες που φιλοξενούνται σε όμορες χώρες έχουν απολέσει τις ελπίδες τους ότι η κατάσταση στην Συρία θα βελτιωθεί και θα είναι δυνατή η επιστροφή τους στα πάτρια εδάφη. Επιπλέον, οι Σύροι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν έντονο βιοποριστικό πρόβλημα μιας που αφενός, το κόστος διαβίωσης είναι υψηλό και τα ενοίκια ακριβά (μόνο το 12% των προσφύγων ζει σε καταυλισμούς και, αφετέρου, η πρόσβαση στην νόμιμη εργασία δεν προβλέπεται για τους πρόσφυγες με αποτέλεσμα να ζουν σε άθλιες συνθήκες και να αγωνίζονται προκειμένου να καλύψουν στοιχειωδώς τις ανάγκες τους. Οι όποιες οικονομίες διέθεταν συνήθως έχουν προ πολλού εξαντληθεί και λόγω των σοβαρών ελλείψεων στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, οι πρόσφυγες αναγκαστικά υιοθετούν επιβλαβείς πρακτικές όπως η λήψη δανείων, η επαιτεία ή ο εξαναγκασμός των παιδιών τους σε εργασία. Επιπλέον, η πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη δεν είναι εξασφαλισμένη, με αποτέλεσμα χρόνια πάσχοντες ασθενείς συχνά να στερούνται φαρμάκων και ιατρικών υπηρεσιών. Πέραν όλων των παραπάνω οι ευκαιρίες εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

2. ΜΙΚΤΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ Η ΑΦΙΞΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

«Καθώς η Ευρώπη συζητάει για το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπίσει την επιδεινούμενη κρίση στη Μεσόγειο, πρέπει να είμαστε σαφείς: η πλειοψηφία των ανθρώπων που φτάνουν στην Ευρώπη μέσω θαλάσσης είναι πρόσφυγες και αναζητούν προστασία από τον πόλεμο και τις διώξεις» (από δήλωση του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, AntónioGuterres).

Αυτό που μέχρι πρόσφατα διέκρινε τις μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα μας ήταν ο μικτός τους χαρακτήρας, αποτελούνταν δηλαδή και από πρόσφυγες και από μετανάστες, οι οποίοι στερούμενοι στην πλειοψηφία τους νομιμοποιητικά έγγραφα κατέφευγαν στα ίδια κυκλώματα διακινητών, τα οποία χρησιμοποιούσαν τους ίδιους δρόμους διέλευσης προκειμένου να εισέλθουν δια μέσου της χώρας μας στην Ευρώπη. Ο όρος που έχει καθιερωθεί για την περιγραφή του φαινομένου αυτού είναι αυτός των “μικτών μεταναστευτικών ροών”. Οι ροές αυτές μέχρι πρόσφατα κυριαρχούνταν από την παρουσία μεταναστών, κάτι όμως που ήδη από το 2014 διαφοροποιείται διότι αυξάνεται κατακόρυφα ο αριθμός των προσφύγων σε αυτές και για το λόγο αυτό πλέον μιλάμε για προσφυγικές ροές και για προσφυγική, και όχι μεταναστευτική, κρίση. Στο σημείο αυτό επιτρέψτε μου να αναφερθώ στην διαφορά μεταξύ προσφύγων και μεταναστών. Οι μετανάστες, ιδιαίτερα οι οικονομικοί μετανάστες, επιλέγουν ή αναγκάζονται να μετακινηθούν προκειμένου να βελτιώσουν τις συνθήκες της ζωής τους ή να ξεφύγουν από καταστάσεις ακραίας φτώχειας στη χώρα καταγωγής τους ενώ οι πρόσφυγες αναγκάζονται να μεταναστεύσουν για να σώσουν τη ζωή τους. Συγκεκριμένα, οι πρόσφυγες τρέπονται σε φυγή από τη χώρα καταγωγής τους κάτω από συνθήκες τραγικές, εξαιτίας πολέμων και εμφυλίων συρράξεων, γενικευμένης βίας, μαζικής παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή γεγονότων που έχουν θέσει σε άμεσο κίνδυνο τη ζωή και την ελευθερία τους. Οι πρόσφυγες λόγω του ότι υφίστανται ή κινδυνεύουν

με διώξεις εξαιτίας των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων, της φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών τους πεποιθήσεων, μεταβαίνουν σε μία άλλη χώρα προκειμένου να ζητήσουν προστασία, δηλαδή να ζητήσουν να τους αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα. Οι πρόσφυγες προστατεύονται λοιπόν από το Διεθνές Δίκαιο. Ειδικότερα η διεθνής κοινότητα από το 1951 έχει αναγνωρίσει την ανάγκη παροχής Διεθνούς Προστασίας με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ενώ η σχετική νομοθεσία έχει ενσωματωθεί από το 2004 και στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες για το άσυλο. Όλη η σχετική διεθνής και κοινοτική νομοθεσία έχει κυρωθεί από την Ελλάδα και έχει δεσμευτικό νομικό χαρακτήρα και για τη χώρα μας.

Επανερχόμενοι λοιπόν στο θέμα της προσφυγικής κρίσης που βιώνει η χώρα μας αλλά και η Ευρώπη συνολικά και θέλοντας να ορίσουμε το μέγεθός της αξίζει να αναφερθεί ότι από τις αρχές του έτους μέχρι και τις 28 Σεπτεμβρίου 2015 εισήλθαν από την θάλασσα στη Νότια Ευρώπη (Ελλάδα και Ιταλία) 514.193 άτομα τρίτων χωρών, το 84% των οποίων προέρχονται από χώρες που «παράγουν» πρόσφυγες (στη μεγάλη τους πλειοψηφία προέρχονται από τη Συρία και ακολουθούν οι υπηκόοι από το Ιράκ, το Αφγανιστάν, τη Ερυθραία, τη Σομαλία, κ.α.) . Ειδικότερα, το 97% των 382.756 ατόμων που έφθασαν στα νησιά του Αιγαίου το ίδιο χρονικό διάστημα, είναι σύμφωνα με τον ΟΗΕ πρόσφυγες και όχι μετανάστες. Μάλιστα, το 70% των προσφύγων (δηλαδή 142.700 άνθρωποι) αυτών προέρχονται από τη Συρία.

3. Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

«Η Ευρώπη διαμορφώθηκε όπως είναι σήμερα από τις μετακινήσεις και εγκαταστάσεις των πληθυσμών. Η μετανάστευση αποτέλεσε ιστορικά τμήμα της ανθρώπινης ύπαρξης. Ωστόσο σήμερα όλο και περισσότεροι άνθρωποι εγκαταλείπουν τις εστίες τους και μετακινούνται σαν αποτέλεσμα των πολέμων, περιβαλλοντικών αλλαγών και έλλειψης προοπτικής ασφαλούς ζωής για τους ίδιους και τις οικογένειες τους. Αν και οι περισσότεροι πρόσφυγες είναι εσωτερικά εκτοπισμένοι (στο έδαφος της ίδιας της χώρας τους) ή βρίσκουν προσωρινό καταφύγιο σε γειτονικές χώρες, πολλοί χάνουν τη ζωή τους όταν επιχειρούν να διαβούν τα σύνορα. Εν τω μεταξύ οι χώρες της Ευρώπης «φρούριο» συνεχώς αυξάνουν τα μέτρα αποτροπής της εισόδου στα σύνορα τους εναντίον ανθρώπων που χρειάζονται διεθνή προστασία. ..Σαν Εκκλησίες και εκκλησιαστικές οργανώσεις κάνουμε έκκληση για μια αλλαγή αυτής της αντιμετώπισης αναφορικά με τη μετανάστευση και εναρμόνιση των πολιτικών με τις κοινές Ευρωπαϊκές αξίες, μια αληθινά ανθρωπιστική προσέγγιση εναρμονισμένη με το διεθνές και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο. Αυτοί που έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας, θα πρέπει να έχουν νόμιμη και ασφαλή πρόσβαση στην Ευρώπη».

Δημόσια Δήλωση της Γενικής Συνέλευσης του CCME (Διεκκλησιαστική Επιτροπή για τους Μετανάστες στην Ευρώπη), Sigtuna, Σουηδία, 28 Ιουνίου 2014

Οι ευρωπαϊκές εκκλησίες συμμετείχαν σε ενέργειες συνηγορίας για ασφαλείς διόδους μετεγκατάστασης των προσφύγων στην Ευρώπη (πρόγραμμα safe passage, επισκέψεις εκκλησιαστικών αντιπροσωπειών) Αναλυτικότερα, το «Κέντρο» συμμετέχει από τον Οκτώβριο 2014 σε μία δράση ευαισθητοποίησης για τις προσφυγικές αφίξεις στη Μεσόγειο σε

συνεργασία με τη Διεκκλησιαστική Επιτροπή για τους Μετανάστες στην Ευρώπη/ ChurchesCommissionforMigrantsinEurope/CCME, www.ccme.be. Η Εκκλησία της Ελλάδος είναι μέλος του CCME από την έναρξη της λειτουργίας του και η προϊσταμένη του ERP, Ευθαλία Παππά, είναι εκλεγμένη (από το καλοκαίρι 2014) στη νέα Εκτελεστική Επιτροπή του CCME εκπροσωπώντας την Εκκλησία της Ελλάδος για την τριετία 2014-2017. Το CCME παρακολουθεί στενά το θέμα των αφίξεων στην Ελλάδα και προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει μέσω των 18 μελών του (Ορθόδοξες και Προτεσταντικές Εκκλησίες καθώς και εκκλησιαστικές οργανώσεις) την κοινή γνώμη αλλά και τις Εκκλησίες στην Ευρώπη για την προσφυγική κρίση στη Μεσόγειο που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ραγδαία αύξηση των αφίξεων στα νησιά του Νοτιοανατολικού και Νοτίου Αιγαίου με τα συναφή προβλήματα στη διαχείριση της υποδοχής. Στόχος είναι η ευαισθητοποίηση για τις επικίνδυνες θαλάσσιες διαδρομές που αναγκάζονται να χρησιμοποιούν οι πρόσφυγες για να αφιχθούν στην Ευρώπη, την επείγουσα κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι χώρες του Νότου και ιδιαίτερα η Ελλάδα με την γεωμετρική αύξηση των ροών στα θαλάσσια σύνορα και συνηγορία σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να επιτευχθεί μία συμφωνία μεταξύ των χωρών μελών της Ένωσης για δίκαιη ποσόστωση και κατανομή των νεοαφιχθέντων προσφύγων που χρήζουν διεθνούς προστασίας με προγράμματα μετεγκατάστασης τους (reallocation) από τον Νότο στο Βορρά. Άλλος στόχος του προγράμματος αυτού είναι να ενδυναμώσει τις εκκλησιαστικές οργανώσεις που εργάζονται στο πεδίο για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα και Ιταλία. Στο πλαίσιο αυτής της συνηγορίας εκπρόσωποι του «Κέντρου» συμμετείχαν κατά τη διάρκεια των προηγούμενων μηνών σε αποστολές αλλά και συναντήσεις στην Ελλάδα εκκλησιαστικών αντιπροσωπειών που επισκέφθηκαν τη χώρα μας προκειμένου να γνωρίσουν ιδίως όμμασι την κατάσταση με τους πρόσφυγες και να συνηγορήσουν επιστρέφοντας στην

πατριδα τους για την ανάγκη εξεύρεσης βιώσιμης λύσης για ασφαλή μετεγκατάσταση των προσφύγων σε χώρες της επιλογής τους στην Ευρώπη ανεξάρτητα από τη χώρα πρώτης υποδοχής. Μεταξύ άλλων επισκέψεων παραθέτουμε τις πιο πρόσφατες:

- 8-10/6/2015: συμμετοχή συνεργατών του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων στη διήμερη αποστολή στην Ελλάδα 10 μελών του τοπικού κοινοβουλίου της Βεστφαλίας και της Ρηνανίας, εκπροσώπων των Ευαγγελικών Εκκλησιών των αντίστοιχων ομοσπονδιακών κρατιδίων, 1 εκπροσώπου της γερμανικής Οργάνωσης «ψωμί για τον κόσμο», και της Γενικής Γραμματέως της CCME κ. DorisPeschke. Επίσκεψη στη Λέσβο για να γνωρίσουν από κοντά τα προβλήματα υποδοχής στο νησί που σχετίζονται με τις αυξημένες ροές. Συνάντησαν και συνομίλησαν με μέλη της Εκκλησίας (παπά Στρατή), τον Δήμαρχο, τον Λιμενάρχη, ενώ επισκέφθηκαν και το κέντρο κράτησης στη Μόρια και τον πρόχειρο καταυλισμό στο Καρά Τεπέ. Στην Αθήνα έγιναν δεκτοί από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο ο οποίος σχολίασε κριτικά την έλλειψη μηχανισμών αλληλεγγύης στην Ένωση για την αντιμετώπιση των δραματικά αυξημένων ροών στη χώρα μας. Στη συνάντηση παρευρέθησαν τα μέλη της Δ.Ε και οι υπόλοιποι συνεργάτες του «Κέντρου». Ο Πρόεδρος του «Κέντρου», Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετροπόλεως κ. Αθηναγόρας, παρέθεσε στη συνέχεια δείπνο προς τιμή των μελών της αντιπροσωπείας. Η επίσκεψη πυροδότησε τη δημοσίευση πολλών άρθρων στις γερμανικές εφημερίδες για ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης πάνω στην κατάσταση των αφίξεων στην Ελλάδα

- 25/8/2015: ο Λουθηρανός Επίσκοπος της Κοπεγχάγης, PeterSkovJakobsen, μαζί με τον Διευθυντή της ελληνικής οργάνωσης Φάρος (στήριξη ασυνόδευτων ανηλίκων) κ. Κένεθ Χάνσεν επισκέφθηκαν το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων προκειμένου να ενημερωθεί ο Επίσκοπος για τα

θέματα οικογενειακής συνένωσης αιτούντων άσυλο με συγγενείς στη Δανία (προβλήματα εφαρμογής του Κανονισμού Δουβλίνο III) και τις όψεις της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα.

- 15-17/9/2015: επίσκεψη στην Ελλάδα (Θεσσαλονίκη, Ειδομένη, Αθήνα) εκκλησιαστικής αντιπροσωπείας από Μεγάλη Βρετανία και Ιρλανδία μαζί με εκπροσώπους του CCME. Συμμετείχαν ο Αγγλικανός Επίσκοπος Ευρώπης, DavidHamid, ο Επίσκοπος της Κοπτικής Εκκλησίας στο Ηνωμένο Βασίλειο, AbnaAngealos, ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής ChurchestogetherinBritainandIreland / Εκκλησίες Μαζί στη Βρετανία και Ιρλανδία, πάστορας BobFyffe, ο TorstenMoritz, από CCME, Βρυξέλλες, δημοσιογράφοι κλπ. Στην Αθήνα συναντήθηκαν και με τον Σεβασμιώτατο Ιλίου, Αχαρνών και Πετροπόλεως ενώ το πρόγραμμα επισκέψεων στην Αθήνα (συνάντηση με Υπατη Αρμοστέια, αναπληρωτή υπουργό Μετανάστευσης κοΜουζάλα, επίσκεψη σε χώρους όπου είχαν καταλύσει οι πρόσφυγες) είχε οργανώσει η προϊσταμένη του ERP που τους συνόδευε και στο πρόγευμα που παρέθεσε προς τιμή τους ο Πρόεδρος της Μ. Βρετανίας στην Ελλάδα.

- 27-28/9/2015: επίσκεψη σε Θεσσαλονίκη, Ειδομένη, Πρέσοβο μελών της Γερμανικής Προτεσταντικής Εκκλησίας και της Διακονικής Υπηρεσίας (Diakonie). Συμμετείχαν μεταξύ άλλων ο Επίσκοπος Βερολίνου, Dr. MarkusDröge, ο Πρόεδρος της Diakonie, UlrichLilie, ο εκπρόσωπος της Προτεσταντικής Εκκλησίας στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, Dr. MartinDutzmann, ο εκπρόσωπος της Diakonie για θέματα παροχής υλικής βοήθειας σε καταστάσεις καταστροφών, MartinKessler, η εκπρόσωπος τύπου της Diakonie, AniekeBecker, πολλοί δημοσιογράφοι καθώς και άλλοι αξιωματούχοι της Diakonie, που εργάζονται στο Βερολίνο σε επιτελικό επίπεδο. Στην αποστολή στην Ειδομένη και Πρέσοβο/Σερβία την Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου είχε προσκληθεί να συμμετέχει και η προϊσταμένη του ERP. Την επόμενη μέρα, στις 28/9 τα μέλη της

αντιπροσωπείας συναντήθηκαν στη Θεσσαλονίκη με εκκλησιαστικούς φορείς (συμμετείχε ο Διευθυντής του «Κέντρου» Αρχιμ. Χρυσόστομος Συμεωνίδης καθώς και μέλη της επιστημονικής κοινότητας της Θεολογικής Σχολής της Θεσσαλονίκης, και εκπροσώσωποι ΜΚΟ προκειμένου να συζητηθούν οι όψεις της προσφυγικής κρίσης και η ανάγκη για στήριξη των προσφυγικών πληθυσμών καθώς και για εξεύρεση ασφαλών διόδων για εγκατάσταση στην Ευρώπη. Εδώ να σημειώσουμε ότι το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, συνεργάζεται στενά τα 4 τελευταία χρόνια με παραρτήματα της Diakonisches Werk, αλλά και της Caritas, του Ερυθρού Σταυρού, για τη διεκπεραίωση υποθέσεων επωφελούμενων, ειδικά των ευάλωτων περιπτώσεων (οικογένειες και ανηλίκους) που ζητούν να συνενωθούν με άλλα μέλη των οικογενειών που διαβιούν ως πρόσφυγες ή νόμιμοι μετανάστες σε άλλη χώρα της Ένωσης στα πλαίσια του Κανονισμού του Δουβλίνου III. Επίσης, έλαβε χώρα έκκληση των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Ορθοδόξων και Προτεσταντικών) καθώς και των ευρωπαϊκών εκκλησιαστικών οργανώσεων στο άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Υπουργών (23 Σεπτεμβρίου 2015) για το θέμα του προσφυγικού στην Ευρώπη σήμερα (CEC, Eurodiaconia, CCME, ActAlliance EU, EU cordnetwork). Παραθέτουμε απόσπασμα της έκκλησης: «Τα μέλη των παραπάνω Εκκλησιαστικών Οργανώσεων που δρουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο έκαναν έκκληση στους υπουργούς των χωρών της Ένωσης να δεσμευθούν για μία ενιαία φιλόδοξη, και ανθρωπιστικά δίκαιη πολιτική που σέβεται τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών. Υπογραμμίζουν ότι όπως και πολλοί άλλοι φορείς στην Ευρώπη, οι Εκκλησίες δεν μπορούν να δεχθούν τον θάνατο στη θάλασσα, τις απώλειες και τη μισανθρωπία που είναι αποτέλεσμα πολιτικών μη ρεαλιστικών και μη αλληλέγγυων που δεν σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η κρίση αλλά και οι τραγικές απώλειες ανθρώπινων ζώων στην πορεία προς τη ελευθερία,

καταδεικνύουν την ανάγκη η Ευρώπη να ξεπεράσει τα θεσμικά φράγματα και να καταλήξει σε μία νέα πολιτική για το άσυλο και τη μετανάστευση. Οι εκκλησιαστικές οργανώσεις που δουλεύουν στο πεδίο στην Ευρώπη και στη Μέση Ανατολή προσφέρουν τη χριστιανική μαρτυρία τους καθώς παρέχουν υπηρεσίες αρωγής στους πρόσφυγες, σε ευάλωτα άτομα χωρίς διακρίσεις θρησκείας, εθνικότητας, χρώματος ή νομικής κατάστασης και χωρίς να τους απασχολεί στη διακονία αν αυτοί οι πρόσφυγες εισήλθαν νόμιμα ή παράνομα στην Ευρώπη. Σαν Χριστιανικές Εκκλησίες και εκκλησιαστικές οργανώσεις αρωγής, περιμένουμε μια πιο ανθρώπινη και αποτελεσματική απάντηση των κρατών μελών της Ένωσης στη προστασία της ζωής των προσφύγων και μεταναστών που έρχονται στην Ευρώπη και στην προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρωπίνου προσώπου».

4. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΟ 2015

Η μεγάλη αύξηση των προσφυγικών ροών στο Αιγαίο και η ανθρωπιστική κρίση που δημιουργήθηκε στα νησιά ξεκίνησε από τον προηγούμενο χρόνο, μέσα στο 2014. Ήδη από τον Οκτώβριο 2014, σε συνέντευξη Τύπου στην Αθήνα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ο επικεφαλής του Γραφείου της Υ.Α. κος Τσαρμπόπουλος τόνιζε την ανάγκη για τη δημιουργία ενός Σχεδίου Επείγουσας Δράσης από την πολιτεία, για την αντιμετώπιση μιας κατάστασης στα νησιά του Αιγαίου που είχε προσλάβει τα χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής κρίσης. Κατά τη διάρκεια όμως του 2015, για λόγους που αναφέρουμε σε άλλο σημείο της παρούσας ομιλίας, ο ρυθμός των αφίξεων των προσφύγων τόσο σε Ελλάδα όσο και σε Ιταλία ξεπέρασε κάθε προηγούμενο, ανεβάζοντας το ποσοστό των νεοεισερχόμενων στο 850% σε σχέση με

τους αντίστοιχους μήνες του 2014. Μιλώντας με αριθμούς, το 2014 εισήλθαν στην χώρα μας μέσω θαλάσσιων διόδων 43.500 άνθρωποι, αύξηση 280% σε σχέση με το 2013 ενώ από την αρχή του 2015 έως τις 28 Σεπτεμβρίου είχαν εισέλθει 382.756 πρόσφυγες. Μόνο τις 2 πρώτες εβδομάδες του Σεπτεμβρίου ήρθαν 73.000 πρόσφυγες ανεβάζοντας τον ημερήσιο αριθμό των αφίξεων στις 4.500 άτομα. Η Λέσβος είναι το νησί που δέχτηκε τον μεγαλύτερο αριθμό των προσφύγων συγκριτικά με τα υπόλοιπα νησιά. Την πρώτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου στο νησί παρέμεναν 20.000 πρόσφυγες (προκειμένου να καταγραφούν) ενώ ο ντόπιος πληθυσμός δεν ξεπερνάει τους 27.000 κατοίκους. Ωστόσο μετά από λίγες μέρες χάρη στη συντονισμένη προσπάθεια της πολιτείας με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, 17.000 είχαν ήδη εγκαταλείψει το νησί με ναυλωμένα πλοία.

□ Έλλειψη συνθηκών υποδοχής, συνθήκες στα νησιά και την Αθήνα,

Η χώρα μας μέσα από μία μακρόχρονη ανεπίσημη πολιτική αποτροπής της εισόδου των μικτών μεταναστευτικών ροών στην επικράτεια (χερσαία και θαλάσσια σύνορα) δεν είχε δημιουργήσει τα προηγούμενα χρόνια επαρκείς δομές πρώτης υποδοχής στα σύνορα (όπως προέβλεπε ο νόμος αλλά και το κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο για το άσυλο) αλλά και στις μεγάλες αστικές περιοχές με αποτέλεσμα οι δομές για την υποδοχή και παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας να υπολείπονται των πραγματικών αναγκών. Χαρακτηριστικά θα ήθελα να αναφέρω ότι υπάρχουν λιγότερες από 2.000 θέσεις υποδοχής σε όλη την Ελλάδα όταν ημερησίως εκτιμάται ότι εισέρχονται στα νησιά περίπου 6.000 άτομα. Λόγω του ότι δεν υπάρχουν οργανωμένοι χώροι ταυτοποίησης των μεταναστών στα νησιά (εκτός της Λέσβου, Χίου, Σάμου) καθώς και κέντρα πρώτης υποδοχής οι πρόσφυγες κατέλυαν σε δημόσιους χώρους (π.χ. λιμάνια, δρόμοι, πλατείες κλπ) περιμένοντας να ολοκληρωθεί η διαδικασία

ταυτοποίησης τους για να μεταφερθούν με πλοία, τα οποία μισθώνονται ειδικά για το σκοπό αυτό, στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη.

Παρά όμως τις ελλείψεις σε υποδομές, την αβέβαιη κατάσταση που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά πολλών Ελλήνων, και τους ασφυκτικούς ρυθμούς αφίξεων στα νησιά κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και το Σεπτέμβριο 2015, ο πληθυσμός αυτών των περιοχών, πλαισιωμένος από φορείς της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και διεθνείς οργανώσεις και τον ΟΗΕ, ανταποκρίθηκε ως επί το πλείστον με γενναιοδωρία, αλληλεγγύη και ευαισθησία στο δράμα των προσφύγων και τους συνέδραμε με όποιο τρόπο μπορούσε. Πρωτοβουλίες σε επίπεδο κοινότητας της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων και από τοπικές ΜΚΟ και εθελοντές, μικρές επιχειρήσεις αλλά και τουρίστες, φρόντιζαν για τη συλλογή και διανομή τροφίμων, νερού, ρούχων, ακόμα και βασικής ιατρικής φροντίδας. Στην Τήλο, ένα ακριτικό νησί με 300 άτομα ντόπιο πληθυσμό με το ιδιωτικό σκάφος που διαθέτουν, οι κάτοικοι διέσωσαν και περιέθαλψαν 4.637 πρόσφυγες, ενώ μοίρασαν πάνω από 10.000 μερίδες ζεστού σπιτικού φαγητού από τους περίφημους μαγείρους που έχουν στα πανηγύρια τους. Παράλληλα, τους προσέφεραν ρούχα, παπούτσια, παιχνίδια για τα παιδιά, για να απαλύνουν όσο μπορούν την ταλαιπωρία τους, ενώ τους φιλοξένησαν, για τις λίγες ημέρες της διαμονής τους στο νησί, σε χώρους ανθρώπινους –στην αρχή στο μοναστήρι της Πολίτισσας, και μετά σε καταυλισμό που οργάνωσαν μόνοι τους, με νερό, ηλεκτρικό, τουαλέτες, ντους, πρόχειρη κουζίνα, στρώματα κ.α.

Ωστόσο, η ρευστή οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα σε συνδυασμό με τους αυξανόμενους αριθμούς των νέων αφίξεων, επιφέρει τεράστια πίεση στις μικρές κοινότητες των νησιών, που δεν έχουν τις βασικές υποδομές και υπηρεσίες για να ανταποκριθούν επαρκώς στις ολοένα αυξανόμενες ανθρωπιστικές ανάγκες. Ο αριθμός των ανθρώπων που κατέφθαναν όλο το καλοκαίρι αλλά και το Σεπτέμβριο είναι πλέον τόσο μεγάλος, που

παρόλες τις προσπάθειες, οι αρχές και οι τοπικές κοινότητες δεν μπορούν πλέον να ανταπεξέλθουν.

Να τονίσουμε emphaticά εδώ ότι ο πληθυσμός των νεοεισερχόμενων προσφύγων περιλαμβάνει οικογένειες με μωρά, εγκύους, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένους, άτομα με σοβαρή αναπηρία και ασθενείς. Οι περισσότεροι είναι εξουθενωμένοι σωματικά - συχνά λόγω του ότι έρχονται από περιοχές που πλήττονται από βίαιες συρράξεις - έχουν εμφανή τραύματα που χρήζουν ιατρικής φροντίδας αλλά και ψυχολογικά τραύματα- είναι υποσιτισμένοι και άστεγοι.

Ναυάγια στο Αιγαίο

Ο Σεπτέμβριος όμως δεν ήταν μόνο ο μήνας με τις περισσότερες αφίξεις προσφύγων στην Ελλάδα αλλά και ο μήνας με τις αλλεπάλληλες τραγωδίες στο Αιγαίο, όπου υπερφορτωμένα πλοία με πρόσφυγες βυθίστηκαν εν μέσω θαλασσοταραχής. Τριάντα τέσσερα άτομα (4 βρέφη, 11 παιδιά, 10 γυναίκες και 9 άνδρες) έχασαν τη ζωή τους τις πρωινές ώρες της 13ης Σεπτεμβρίου, στα ανοιχτά του Φαρμακονησίου ενώ τέσσερα ακόμη παιδιά αγνοούνται από το Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου, σε ναυάγιο ανοιχτά της Σάμου. Μια νέα τραγωδία σημειώθηκε λίγες μέρες μετά με τουλάχιστον 22 νεκρούς και αγνοούμενους, όταν ένα πλοίο βυθίστηκε κοντά στις ακτές της Τουρκίας, ενώ κατευθυνόταν προς την Κω. Να σημειώσω εδώ ότι στο Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων έχουν παραπεμφθεί από την Ύπατη Αρμοστεία κάποιες από τις περιπτώσεις των επιζώντων που έχασαν τα παιδιά τους στο ναυάγιο προκειμένου να βοηθήσουμε για να συνενωθούν με μέλη της οικογένειάς τους στη Γερμανία ή να τους χορηγηθεί ανθρωπιστική βίζα από τη Γερμανική πρεσβεία και να αναχωρήσουν νόμιμα από την Ελλάδα. Το γραφείο μας ζήτησε τη συνδρομή της Διακονικής Υπηρεσίας της Ευαγγελικής Εκκλησίας στη Γερμανία και ήδη έχουν δρομολογηθεί βιώσιμες λύσεις για αυτές τις εξαιρετικά ευάλωτες περιπτώσεις για αναχώρηση για Γερμανία.

□ Η συγκέντρωση των προσφύγων στην Αθήνα

Οι πρόσφυγες, μόλις μεταφερθούν στην Αθήνα, έχουν να αντιμετωπίσουν τις ίδιες προκλήσεις, καθώς η δυνατότητα παροχής στέγασης στην Ελλάδα εξακολουθεί να υπολείπεται σε μεγάλο βαθμό των αυξημένων αναγκών. Η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση προσφύγων, από αυτούς που ήρθαν από τα νησιά, σε πλατείες και δημόσιους χώρους των μεγάλων αστικών κέντρων ξεκίνησε αρχές καλοκαιριού στο Πεδίο του Άρεως στην Αθήνα. Αυτή η κατάσταση σήμανε συναγερμό από την πολιτεία, το Δήμο και τους κοινωνικούς φορείς και τελικά βρέθηκε μία λύση με τη δημιουργία στις 16 Αυγούστου του 1^{ου} ανοιχτού κέντρου φιλοξενίας στην περιοχή του Ελαιώνα για τους μετακινούμενους πληθυσμούς (χωρητικότητα 760 άτομα). Όμως από τον Σεπτέμβριο του 2015 όσοι πρόσφυγες δεν βρίσκουν πλέον θέση στον Ελαιώνα, καταλύουν στις πλατείες Βικτωρίας και Βάθης, καθώς και στις νησίδες πλησίον του σταθμού Λαρίσης, σε χώρους όπου δεν υπάρχει καμία υποδομή υγιεινής. Παρότι με πρωτοβουλία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής μεταφέρθηκαν οι πρόσφυγες από τις πλατείες και καθαρίστηκαν οι δημόσιοι χώροι, το τελευταίο σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου πλέον των 2.000 προσφύγων δημιούργησαν ένα ιδιότυπο καταυλισμό, στήνοντας σκηνές εντός της πλατείας και καταλύοντας στις εισόδους πολυκατοικιών των γύρω δρόμων. Το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής ύστερα από συνεργασία που είχε με τον Δήμαρχο Αθηναίων αλλά και άλλους τοπικούς άρχοντες εξετάζει τη μεταφορά των προσφύγων σε γυμναστήρια και στάδια καθώς και τη λήψη μέτρων για συντεταγμένη μεταφορά των προσφύγων από το λιμάνι του Πειραιά σε οργανωμένους χώρους (γήπεδο χόκεϊ στο Ελληνικό προκειμένου να αποσυμφορηθούν οι κεντρικές πλατείες της Αθήνας). Μάλιστα σύμφωνα με πολύ πρόσφατες δημοσιογραφικές πληροφορίες (1/10/2015), ως προσωρινός χώρος

φιλοξενίας των προσφύγων, επιλέχτηκε το ανενεργό στρατόπεδο Λιόση που βρίσκεται στα Άνω Λιόσια.

□ Η μεγάλη έξοδος, η κατάσταση στην Ειδομένη

Η συντριπτική πλειοψηφία των προσφύγων δεν επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα αλλά επιδιώκουν μετακινούμενοι μέσω των δυτικών Βαλκανίων να φτάσουν σε κράτη μέλη της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης για να υποβάλλουν αίτημα ασύλου εκεί. Οι ξεριζωμένοι στην προσπάθειά τους να αναζητήσουν μόνιμη και ασφαλή λύση όχι στα Βαλκάνια αλλά στη Δυτική Ευρώπη, επιχειρούν ένα χαοτικό ταξίδι διασχίζοντας το ένα σύνορο μετά το άλλο στο έλεος εγκληματιών διακινητών. Ειδικά από τον Ιούλιο 2015 ο ρυθμός των αφίξεων στα νησιά αποτυπώνεται στο ρυθμό της εξόδου στην ελληνοσκοπιανή μεθόριο (Ειδομένη). Σκόπια και την Σερβία και έχουν δει τον αριθμό των προσφύγων να αυξάνει κατακόρυφα.

Οι πρόσφυγες που καταφθάνουν στα αστικά κέντρα από τα νησιά, μετακινούνται άμεσα με οργανωμένο τρόπο (ναύλωση ιδιωτικών λεωφορείων) προς τα σύνορα της Ελλάδας και των Σκοπίων, στην περιοχή της Ειδομένης. Πολλές χιλιάδες άτομα καταφθάνουν καθημερινά εκεί, στην προσπάθειά τους να συνεχίσουν το μακρύ και μαρτυρικό ταξίδι, που τελικό προορισμό έχει τις χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Στην πλειοψηφία τους, πρόσφυγες από τη Συρία, ανάμεσά τους πολλά γυναικόπαιδα, ηλικιωμένοι και άτομα με αναπηρίες. Οι πρόσφυγες, μεταξύ των οποίων γυναίκες και μικρά παιδιά, συχνά καταλήγουν εγκλωβισμένοι κατά μήκος των συνόρων, χωρίς προστασία και χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως φαγητό, νερό και είδη προσωπικής υγιεινής. Εκτιμάται ότι οι μισοί πρόσφυγες από αυτούς που διασχίζουν την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων δεν έχουν καταγραφεί από τις αρχές, και εκτίθενται σε περιστατικά βίας και κακομεταχείρισης από διακινητές και εγκληματικές συμμορίες. Κατά τη διάρκεια του Ιουνίου, ο

αριθμός των ανθρώπων που περνούσαν καθημερινά από την Ελλάδα στα Σκόπια και τη Σερβία αυξήθηκε απότομα από 200 σε 1.000 για να φθάσει το μήνα Σεπτέμβριο σε περίπου 4-5.000 άτομα ημερησίως. Πάνω από το 90% όσων ακολουθούν αυτή τη διαδρομή προέρχονται από χώρες που παράγουν πρόσφυγες, κυρίως από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, την Ερυθραία και τη Σομαλία. Συγκεκριμένα από τον Ιούλιο του 2015 περισσότεροι από 3.000 πρόσφυγες την ημέρα, διασχίζουν σε συντεταγμένες ομάδες των 300-400 ατόμων τα σύνορα μεταξύ της Ελλάδας και των Σκοπίων και στην συνέχεια φθάνοντας με τρένα ή λεωφορεία στην Σερβία (στο Πρέσοβο) και επιχειρούν να περάσουν μέσα από την Ουγγαρία ή την Κροατία για να καταλήξουν σε χώρες μέλη της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, κυρίως όμως στη Γερμανία.

Σήμερα στην Ειδομένη καταβάλλεται μια σημαντική προσπάθεια συντονισμού μιας σειράς οργανισμών, φορέων και ομάδων πολιτών, για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών αναγκών χιλιάδων ανθρώπων σε διατροφή, νερό, ιατρικο-φαρμακευτική περίθαλψη, συνθήκες στοιχειώδους ατομικής υγιεινής, και προστασία από τα καιρικά φαινόμενα. Αυτή η έξοδος δεν είναι χωρίς δυσκολίες αφού τα Σκόπια στις 21 Αυγούστου έκλεισαν προσωρινά το πέρασμα μέσα από τα συρματοπλέγματα, τραυματίζοντας ακόμα και γυναικόπαιδα, και δημιούργησαν μία ασφυκτική κατάσταση για τους χιλιάδες ευάλωτους πρόσφυγες, ιδίως τις γυναίκες και τα παιδιά, που βρίσκονταν συγκεντρωμένοι στην ελληνική πλευρά των συνόρων εν μέσω πολύ δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Αξίζει να τονιστεί, πως η κινητοποίηση για την κάλυψη των βασικών ανθρωπιστικών αναγκών των προσφύγων και μεταναστών που συγκεντρώνονται στην Ειδομένη δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Από το φθινόπωρο του περασμένου χρόνου, στην κατεύθυνση αυτή δραστηριοποιήθηκαν δεκάδες ομάδες εθελοντών, συλλογικότητες και

δίκτυα αλληλεγγύης, από το Πολύκαστρο, το Κιλκίς και τη Θεσσαλονίκη. Χωρίς τη δική τους ανιδιοτελή συμβολή και συνεισφορά, χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες θα είχαν παραμείνει όλο αυτό το διάστημα παντελώς αβοήθητοι.

Η προϊσταμένη του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων, μετά από πρόσκληση της Διακονικής Υπηρεσίας της Ευαγγελικής Εκκλησίας της Γερμανίας, συμμετείχε στις 27 Σεπτεμβρίου σε αποστολή στην περιοχή της Ειδομένης, για να αποτιμηθεί και από το γραφείο μας η κατάσταση εκεί. Τα μέλη της αποστολής που περιελάμβανε και τον Επίσκοπο της Προτεσταντικής Εκκλησίας του Βερολίνου καθώς και τον Πρόεδρο της Διακονικής Υπηρεσίας και πλήθος άλλων ανώτατων υπαλλήλων του εν λόγω Οργανισμού επισκέφθηκαν και το Πρόσβο στη Σερβία, όπου λειτουργεί ένα προσωρινό κέντρο καταγραφής και παροχής πρώτων βοηθειών των μετακινούμενων αυτών πληθυσμών. Στο Κέντρο αυτό έχει ισχυρή παρουσία και η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας.

Συμπερασματικά

Είναι αναγκαίος ένας κρατικός σχεδιασμός αντιμετώπισης μιας ενδεχόμενης συγκέντρωσης χιλιάδων προσφύγων και μεταναστών στην ευρύτερη περιοχή της Ειδομένης, ως αποτέλεσμα της αδυναμίας τους να προχωρήσουν περαιτέρω. Κανείς δεν γνωρίζει τη στιγμή που οι αρχές των Σκοπίων ή η Ουγγαρία και Κροατία θα κλείσουν εντελώς τα σύνορα για τη διέλευση των προσφύγων. Αν συμβεί αυτό, στην Ειδομένη θα δημιουργηθεί χαοτική κατάσταση με χιλιάδες πρόσφυγες και γυναικόπαιδα να παραμένουν εγκλωβισμένοι μέσα στη λάσπη και στο κρύο αφού στην περιοχή δεν έχουν δημιουργηθεί δομές για προσωρινή φιλοξενία. Είναι αναγκαίο όχι μόνο να υπάρξει επείγουσα ανταπόκριση από την Ευρώπη προτού η κατάσταση επιδεινωθεί περισσότερο αλλά να βρεθεί μια αξιόπιστη εναλλακτική έναντι των τωρινών λύσεων για μετεγκατάσταση των προσφύγων σε χώρες της Δύσης. Παράλληλα θα

πρέπει όλοι να συμβάλουν στο να αποκατασταθεί η αξιοπρέπεια του προσώπου των ξεριζωμένων αδελφών μας που παραμένουν εγκλωβισμένοι στη μεγάλη φυγή προς την ελευθερία, κάτω από αβέβαιες και εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες.

Το σχέδιο θα επιτύχει μόνο εάν δημιουργηθούν ισχυρές δομές στα σημεία εισόδου στην Ευρώπη για την υποδοχή, την παροχή βοήθειας, την καταγραφή και τον αρχικό έλεγχο για τις ανάγκες προστασίας των ανθρώπων. Αυτές οι δομές θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή δυνατότητα να αντιμετωπίσουν την τωρινή ροή των 5.000 ανθρώπων κατά μέσο όρο που καταφτάνουν καθημερινά με βάρκες. Θα πρέπει επίσης να προσφέρουν άμεσα υλική βοήθεια και στήριξη σε όσους χρήζουν διεθνή προστασία.

5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης απαιτείται συλλογική και μακροπρόθεσμη ανταπόκριση όχι μόνο σε εθνικό αλλά κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο που θα βασίζετε στις αρχές της ανθρωπιάς, της πρόσβασης στην προστασία και της διασφάλισης της αξιοπρέπειας των προσφύγων. Για την σταθεροποίηση της κατάστασης αναγκαία είναι η επίδειξη αυθεντικής αλληλεγγύης και η κατανομή ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. αλλά και χωρών εκτός Ε.Ε.. Η άμεση δημιουργία δομών καταγραφής στις χώρες της πρώτης γραμμής και ειδικότερα στην Ελλάδα και η συνεπαγόμενη εκκίνηση της διαδικασίας της μετεγκατάστασης των προσφύγων καθώς και του επαναπατριισμού όσων δεν χρήζουν προστασία, η επιτάχυνση της λήψης αποφάσεων σχετικά με την οικογενειακή επανένωση, η έκδοση θεωρήσεων για ανθρωπιστικούς λόγους ή για σπουδές στις πρεσβείες και τα προξενικά γραφεία στις χώρες προέλευσης των προσφύγων, έτσι ώστε όσοι χρειάζονται

προστασία να μπορούν να εισέρχονται στην ΕΕ με ασφαλή τρόπο καθώς και η στήριξη χωρών στην γειτονιά της Ευρώπης που φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς προσφύγων είναι κάποια από τα μέτρα, η ανάληψη των οποίων θα μπορούσαν να καταστήσουν την κρίση διαχειρίσιμη.

6. ΟΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Δεδομένου ότι οι δυνατότητες για τους ανθρώπους που χρειάζονται προστασία να εισέλθουν νόμιμα και με ασφάλεια στην ΕΕ είναι πολύ περιορισμένες, αυτοί αναγκαστικά καταφεύγουν σε εγκληματίες διακινητές και ακολουθούν επικίνδυνες διαδρομές, συχνά θανατηφόρες, γεγονός που καθιστά την Ευρώπη ως τον πιο επικίνδυνο προορισμό στον κόσμο για “παράτυπη” διέλευση σύμφωνα πάντα με στοιχεία του Διεθνή Οργανισμού Μετανάστευσης. Καινοφανής είναι ο αριθμός των προσφύγων που ήδη από το 2014 έχουν χάσει την ζωή τους ή αγνοούνται κατά την διάρκεια των θαλάσσιων αυτών διελεύσεων στην Μεσόγειο. Σύμφωνα με τις καταγραφές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες τον Απρίλιο του 2015, οι θάνατοι στην Μεσόγειο έφτασαν σε επίπεδα ρεκόρ, αφού 1.308 άνθρωποι πνίγηκαν ή δηλώθηκαν ως αγνοούμενοι. Αντίστοιχα οι πνιγμοί τον Απρίλιο του 2014 ανέρχονταν σε 42. Έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι στα μέσα του Απριλίου καταγράφηκε το πιο θανατηφόρο ναυάγιο στην Μεσόγειο με 800 νεκρούς πρόσφυγες. Η τραγωδία αυτή συγκλόνησε και σόκαρε την ευρωπαϊκή κοινωνία και επέφερε αλλαγές στην εφαρμοζόμενη πολιτική και στις στοχεύσεις του επιχειρησιακού μηχανισμού με την έμφαση να δίνεται στη διάσωση των νεοεισερχόμενων και όχι στην αποτροπή τους και στην θωράκιση των συνόρων. Τα αποτελέσματα των αλλαγών αποτυπώθηκαν στην μείωση του αριθμού των πνιγμών τον Μάιο (68 άνθρωποι) και τον Ιούνιο (12 άνθρωποι) του 2015 παρότι σημειώθηκε αύξηση του αριθμού

των θαλάσσιων διελεύσεων. Παρά όμως τις επιτυχείς επιχειρήσεις διάσωσης, ο τραγικός απολογισμών όσων έχουν χάσει την ζωή τους στην προσπάθειά τους να διασχίσουν την θάλασσα της Μεσογείου ανέρχεται δυστυχώς στα 2.980 άτομα.

7. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Αν αναλογιστούμε ότι πέραν της Συρίας, σε χώρες όχι και τόσο μακρινές από τα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης εντείνονται οι ένοπλες συρράξεις, διαπράττονται κατάφωρες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαπιστώνονται φαινόμενα γενικευμένης βίας, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι προσφυγικοί πληθυσμοί που αναζητούν προστασία στην ευρωπαϊκή ήπειρο, διαμέσου κυρίως της Ελλάδος, είναι πιθανό να διογκωθούν. Επιτρέψτε μου εδώ να σας θυμίσω ότι ο Πρόεδρος της Κομισιόν, κ. Ντόναλντ Τούσκ στην Σύνοδο Κορυφής τις 23/9/2015 αφού ανέφερε ότι 8 εκατομμύρια είναι οι εκτοπισμένοι εντός της Συρίας και 4 εκατομμύρια εκτός Συρίας καθώς και ότι οι πόλεμοι στην περιοχή δεν δείχνουν να τελειώνουν, προχώρησε στην εκτίμηση ότι ο αριθμός των προσφύγων που θα προσπαθήσουν να φτάσουν το 2015 στην Ευρώπη θα φτάσει το ένα εκατομμύριο.